UPPLANDS VÄSBY

Utdrag ur
sammanträdesprotokoll
Kommunstyrelsens klimat-,
miljö- och hållbarhetsutskott

Utdrag ur Kommunstyrelsens klimat-, miljö- och hållbarhetsutskotts sammanträdesprotokoll 2026-02-03

§ 5
Krigsplacering och allmän tjänsteplikt (KS/2025:583)

Kommunstyrelsens klimat-, miljö- och hållbarhetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens klimat-, miljö- och hållbarhetsutskott föreslår kommunstyrelsen att fatta beslut enligt följande:

- Krigsplacera samtliga externa frivilliga resurser.
- Tillämpa allmän tjänsteplikt för samtliga anställda som grund för personalens skyldigheter vid höjd beredskap.

_____

Beskrivning av ärendet

Inom ramen för kommunens ansvar för civil beredskap pågår arbete med att planera och utveckla kommunens krigsorganisation. Arbetet avser särskilt personalförsörjning vid höjd beredskap, inklusive tillgänglighet, krigsplacering och tillämpning av allmän tjänsteplikt.

Kommuner är enligt lagen (2006:544) om kommuner och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser samt lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap skyldiga att vidta beredskapsförberedelser och planera verksamhet och personal för att kunna fullgöra uppgifter inom totalförsvaret vid höjd beredskap.

Upplands Väsby kommun har inlett ett arbete med att kartlägga totalförsvarsplikten inom personalstyrkan enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, vilken omfattar värnplikt, civilplikt och allmän tjänsteplikt. Allmän tjänsteplikt kan fullgöras på tre sätt och innebär att den totalförsvarspliktige antingen:

- kvarstår i sin anställning och fortsätter att fullgöra sina ordinarie arbetsuppgifter

- fullgör tjänstgöring enligt avtal om frivillig tjänstgöring inom totalförsvaret, eller
- utför arbete som anvisas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Kommunens anställda:

Samtliga anställda i Upplands Väsby kommun omfattas av allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap, vilket innebär skyldighet att inställa sig på arbetsplatsen och bidra till totalförsvaret. Detta utgör grunden för kommunens personalförsörjning och säkerställer kontinuitet i samhällsviktig verksamhet. Allmän tjänsteplikt skapar tydliga ansvarsförhållanden, möjliggör snabb mobilisering av rätt kompetens och stärker kommunens samlade kris- och krigsberedskap.

Externa frivilliga resurser:

Under höjd beredskap behöver kommunen förstärka den egna personalorganisationen genom att ta stöd av externa frivilliga resurser, såsom FRG, Lottakåren och Civilförsvarsföreningen. Detta skapar förutsättningar för att snabbt tillföra personal, kompetens och uthållighet i syfte att upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

För att säkerställa korrekt och aktuell information om personalens tillgänglighet, både kommunens egen personal och externa frivilliga resurser, är det nödvändigt att genomföra en disponibilitetskontroll. En sådan kontroll görs i samverkan med Plikt- och prövningsverket och omfattar samtliga anställda och frivilliga.

Krigsplacering:

Värnplikt och civilplikt är lagstadgade skyldigheter enligt lagen om totalförsvarsplikt och innebär att den enskilde tas i anspråk för totalförsvaret. I samband med detta sker normalt krigsplacering i en specifik befattning inom militär eller civil verksamhet, och krigsplacering kan även ske med anställningsavtalet som grund.

Eftersom allmän tjänsteplikt redan ger kommunen rätt och möjlighet att disponera personal vid höjd beredskap är ytterligare krigsplacering av ordinarie personal inte nödvändig, och i Upplands Väsby kommun ska krigsplacering därför främst avse externa frivilliga resurser.

Genom att endast krigsplacera externa frivilliga resurser uppnås:

- Ökad flexibilitet i organisation vid höjd beredskap och ändamålsenligt eftersom befintlig personal som omfattas av allmän tjänsteplikt kan disponeras där behovet är störst.
- Hushållning med skattemedel då en generell krigsplacering av samtliga anställda skulle innebära en betydande administrativ belastning. Kommunen har cirka 1 800 tillsvidareanställda samt ett stort årligt personalflöde med nyanställningar, avslut och timanställda, vilket skulle kräva omfattande samordning, kontroll och rapportering mot ansvariga myndigheter. Detta skulle medföra behov av omkring två heltidsresurser inom HR, utan att den faktiska beredskapen stärks i motsvarande grad.

Nästa steg i arbetet:

1. Genomföra disponibilitetskontroll på samtliga anställda och frivilliga i samverkan med Plikt- och prövningsverket.
2. Krigsplacera samtliga externa frivilliga resurser.
3. Tillämpa allmän tjänsteplikt för samtliga anställda som grund för personalens skyldigheter vid höjd beredskap.
4. Utveckla Upplands Väsby kommuns krigsorganisation.
5. Utbildning i totalförsvar och innebörd av allmän tjänsteplikt för kommunens samtliga anställda.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet att krigsplacera endast externa frivilliga resurser bedöms inte medföra några extra kostnader för kommunen. Ersättning till externa frivilliga resurser utgår endast när de faktiskt aktiveras.

Övrig personal som omfattas av allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap kvarstår i sin ordinarie anställning, och disponibilitetskontroll bedöms kunna genomföras med befintliga resurser, vilket inte medför några ytterligare kostnader för kommunen.

Barnrättsperspektivet

Barnrättsperspektivet är centralt i arbetet med krigsorganisation och krigsplacering. Arbetet utgår från principen om barnets bästa och syftar till att säkerställa att samhällsviktiga verksamheter som berör barn såsom förskola, skola och socialtjänst kan upprätthållas även vid höjd beredskap. Barns särskilda sårbarhet i kris- och krigsorganisationer uppmärksammas genom analys och planering och konsekvensanalyser.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens klimat-, miljö- och hållbarhetsutskott föreslår kommunstyrelsen att fatta beslut enligt följande:

- Krigsplacera samtliga externa frivilliga resurser.
- Tillämpa allmän tjänsteplikt för samtliga anställda som grund för personalens skyldigheter vid höjd beredskap.

Ordförandens förslag till beslut

Enligt kontorets förslag.

_____

Yrkanden

Oskar Weinmar (M) och Maria Fälth (KD) yrkar på återremiss med motiveringen att fler anställda i Upplands Väsby kommun ska krigsplaceras.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt förslag mot Oskar Weinmar (M) och Maria Fälth (KD) yrkande om återremiss. Ordföranden finner att nämnden beslutar enligt ordförandens förslag.

Omröstning begärs.

Omröstning

De som vill bifalla ordförandens förslag röstar ja. De som vill bifalla Oskar Weinmar M) (med fleras) yrkande röstar nej. Tre röstar ja och två röstar nej.

Följande röstar ja:

Marie Larsson (VB), Matthias Bohman (S) och Emelie Voetmann (L)

Följande röstar nej:

Oskar Weinmar (M) och Maria Fäldt (KD)

_____

Beslutet skickas till:

Enheten för social hållbarhet och säkerhet